

Asia: VN/26120/2023-OM-100

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit lakiehdotuksista:

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä.

Ministeriö suhtautuu edelleen varauksellisesti seuraamusmaksun säätämiseen koskemaan viranomaisia ja viittaa 17.1.2025 antamaansa lausuntoon koskien asiaa käsittelevää oikeusministeriön arviomuistiota. Seuraamusmaksun kohdistamiseen viranomaisiin liittyy useita haasteita, minkä vuoksi on ollut perusteltua rajata viranomaiset hallinnollisen seuraamusmaksusäätelyn ulkopuolelle. Menettely olisi valtiosääntöisesti ja Suomen perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa ongelmallista ja poikkeuksellista.

Ministeriö keskittyy tässä lausunnossa arvioimaan hallituksen esitysluonnosta lausuntopyynnössä esitettyjen kysymysten pohjalta.

2.1 Yleiset kommentit yksittäistä seuraamusmaksua koskevista vaikutuksista ja muista viranomaisvaikutuksista:

Ministeriö pitää kannatettavana HE-luonnoksen mukaista enimmäismäärää seuraamusmaksulle, samoin kuin sitä että sen määräämisessä huomioidaan viranomaisen koko ja taloudellinen asema. Tällä pienennetään mahdollisuutta, että seuraamusmaksun määrääminen aiheuttaisi viranomaisen toimintaan tai palveluun ylivoimaisia ongelmia. Viranomaisille, joiden toimintamenomomentti on hyvin pieni, alempikin enimmäismäärän mukainen maksu olisi hankala ja toisi mukanaan luonnoksessa kuvattua palvelujen heikentymistä vähintään tilapäisesti. Vaikka esitysluonnoksen mukaan seuraamusmaksun määrääminen viranomaiselle olisi todennäköisesti harvinaista, ministeriö näkee riskinä, että viranomaiset alkavat varmuuden vuoksi varaamaan määrärahoja mahdollista seuraamusmaksua varten. Tämä riski korostuu erityisesti viranomaisissa, joiden taloudellinen tilanne

on jo ennestään tai valtionhallinnon tuottavuustoimien seurauksena tiukka. Ministeriö katsoo, että esityksessä tulisikin avata tarkemmin, miten viranomaisen koko ja taloudellinen asema otetaan huomioon seuraamusmaksua harkittaessa ja määrättäessä.

Ministeriö katsoo esityksellä olevan henkilötietojen suojaa vahvistavia ja viranomaisten tietosuojan tilaa parantavia vaikutuksia, vaikkakin suhtautuu edelleen varauksellisesti seuraamusmaksujen säätämisen koskemaan viranomaisia. Uhka mahdollisesta maksusta saattaa kannustaa panostamaan henkilötietojen suojan toteutumiseen entistä enemmän ja varmistamaan tietosuojaroolien tietosuojasääntelyn mukaisuuden entistä tarkemmin jo uusien käsittelytoimien suunnitteluvaiheessa. Tämä on todettu myös hallituksen esitysluonnoksessa välillisinä vaikutuksina. Toisaalta esimerkiksi Valtorin ja sen asiakkaiden nykyisissä tietosuojaroleissa nähdään edelleen tietosuojalainsäädännön näkökulmasta haasteita, joita ei ole saatu ratkaistua valtiovarainministeriön käynnistämällä hankkeella. Lisäksi yksittäisen viranomaisen on haastavaa ratkaista asiaa. Yksittäisellä viranomaisella ei ole vaikutusvaltaa esimerkiksi siihen, miten tietuoja huomioidaan sopimuksissa tai millaisia ominaisuuksia yhteisissä järjestelmissä on. Siten on riskinä, että mahdollinen seuraamusmaksu kohdistettaisiin sovittujen tietosuojaroolien mukaisesti, vaikka nämä eivät vastaa tietosuojalainsäädännön mukaisia rooleja.

2.2 Tunnistatko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

Ministeriö ei tunnista tällaisia tapauksia.

2.3 Tunnistatko oman budjettinne, määrärahojenne tai muun rahoituksenne käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun?

Liikenne- ja viestintäministeriö on tuonut jo aiemmin esiin, että yksittäisen viraston määrärahasta jopa 80 % voi olla henkilöstömenoja. Tällöin yksittäiselläkin seuraamusmaksulla saattaa olla lyhytaikaisesti hyvin huomattavakin vaikutus viraston toimintaan ja se voi johtaa henkilöstön lomautuksiin tai muihin henkilöstöön kohdistuviin toimenpiteisiin. Asia on huomioitu HE-luonnoksen vaikutusten arvioinnissa, mutta ministeriö kiinnittää tähän edelleen huomiota.

2.4 Täydennysehdotukset ja kommentit tietoyhteiskuntavaikutuksia koskeviin arvioihin:

-

2.5 Muut kommentit ehdotetun sääntelyn vaikutuksista:

-

3. Muut huomiot (tai lausuntonne) esitysluonnoksesta:

Ministeriö pitää esitystä hyvin valmisteltuna ja kaikki näkökulmat huomioivana. Ministeriö pitää kannatettavana, että ehdotetut säännökset seuraamusmaksujen määrästä koskisivat myös yhteisöjä, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niissä tilanteissa, joissa nämä hoitavat julkista hallintotehtävää. Kannatettavaa on myös, että hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät tilanteet, joissa on kyse henkilötietojen luovuttamisesta julkisuuslain mukaisesti.

Lisäksi esityksessä on hyvää se, että seuraamus tietosuojasääntelyn rikkomisesta voidaan jatkossa kohdistaa suoraan rekisterinpitäjälle. Tämä osaltaan selkeyttää rekisterinpitäjän vastuuta.

Nygård Mikko
Liikenne- ja viestintäministeriö - Konserniosasto, henkilöstö- ja
talousyksikkö